

Työllisyys-, sosiaali-, terveys- ja kuluttaja-asiain neuvosto, 17.10.2025

Työllisyys-, sosiaali-, terveys- ja kuluttaja-asiain neuvosto, 17.10.2025

TSTK-neuvosto keskittyi yhdenvertaisuus ja tasa-arvo asioihin. Neuvostoon oli kutsuttu ainoastaan tasa-arvoministerit.

Neuvosto hyväksyi naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ja perheväkivaltaan liittyvät päätelmät. Päätelmissä painotetaan ennaltaehkäiseviä toimia, varhaista havaitsemista sekä väkivaltaan puuttumista.

Neuvostossa käytiin keskustelu seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuvan vihan, syrjinnän ja väkivallan torjunnasta. Asian merkittävyys korostui puheenvuoroissa. Tilanne on useassa maassa parantunut. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat voivat entistä avoimemmin elää arkeaan, mutta ongelmat ovat edelleen suuria ja toimia tarvitaan niin kansallisella kuin paikallisella tasolla kuten myös EU:ssa. Konkreettista lainsäädäntöä peräänkuulutettiin hyvin useassa puheenvuorossa. Käsiteltyssä olevan yhdenvertaisuusdirektiivin merkitystä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajille korostettiin.

Myös epävirallisella ministerilounaalla käsiteltiin seksuaalisen väkivallan torjumista. Lounaalla näkökulmana oli suostumuksen edistäminen seksuaalisissa ihmissuhteissa

Neuvoston toisena keskusteluteemana oli vammaisten oikeuksien edistäminen EU:ssa: haasteet, edistyminen ja tulevaisuuden suunnat. Aihe todettiin keskeisen tärkeäksi, johon sekä jäsenmaat että komissio ovat vahvasti sitoutuneita. YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen toimeenpanon merkitystä korostettiin. Kaikki EU-jäsenmaat ovat sopimuksen osapuolia. Komissio tulee antamaan uusia aloitteita EU:n vammaisstrategian 2021-2030 vahvistamiseksi sen loppukaudella 2026-30.

Neuvosto hyväksyi lisäksi päätelmät koskien vammaisten henkilöiden sosiaalisen osallisuuden edistämistä tukemalla itsenäistä asumista.

Kokouksen puheenjohtajina toimivat Tanskan ympäristö ja terveysministeri Magnus HEUNICKE sekä sosiaali- ja asuntoministeri Sophie HÆSTORP ANDERSEN.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvoteemojen merkitystä Tanskalle korostaa se, että tällä kertaa viralliseen työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostoon oli kutsuttu vain tasa-arvoministerit. Neuvostossa ei käsitelty lainkaan sosiaali- ja työllisyysministereille kuuluvia teemoja. Tämä on hyvin harvinaista. Aiemmin on järjestetty erillisiä, myös virallisia pelkästään tasa-arvoministereille

suunnattuja neuvoston kokouksia mutta ne ovat aiemmin olleet ylimääräisiä, normaalien TSTK neuvostojen lisäksi pidettyjä kokouksia.

Tanska ei kuitenkaan onnistunut saamaan laajaa joukkoa ministereitä Luxembourgissa järjestettyyn neuvoston kokoukseen. Kokouksen päätösvaltaisuus saatiin varmistettua vasta aivan viime tipassa. Suomen delegaatiota johti valtiosihteeri Laura Rissanen/STM.

Naisiin kohdistuvaan väkivalta ja perheväkivalta; Päätelmien hyväksyminen

Puheenjohtajana toiminut ministeri Heunicke totesi esittelypuheenvuorossaan, että sukupuolittunut väkivalta on merkittävä ongelma. 30 % naisista kohtaa sitä edelleen. Tämä romuttaa perusarvoja ja on vastoin ihmisoikeuksia. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat ne, joiden syrjintä perustuu useampaan, risteävään perusteeseen (combination of discrimination). Syrjintä on ennaltaehkäistävässä ja se on pj:n mukaan meidän kaikkien yhteinen yhteiskunnallinen velvollisuutemme. Väkivalta on saatava loppumaan. Lisätoimenpiteitä tarvitaan sekä jäsenmaissa että EU:ssa. Ennaltaehkäisy, varhainen havaitseminen ja puutuminen ovat keskeisiä. Pj. korosti myös niiden ihmisten roolia, jotka todistavat väkivaltaa.

Komissio, komissaari Lahbib totesi asian olevan keskinen prioriteetti komissiolle. Päätelmät ovat tärkeä askel, konkreettinen viesti. Myös komission korosti varhaisen puuttumisen tärkeyttä ja risteävään syrjintään liittyvää ongelmaa. Komissio nosti esille komission ylläpitämän verkoston, joka kokoontuu kaksi kertaa vuodessa ja tarjoaa jäsenmaille ja sidosryhmille tärkeän keskustelufoorumia. Komissio korosti myös miesten ja poikien merkitystä naisiin kohdistuva väkivallan vastaisessa työssä. Neuvoston hyväksyi päätelmät. Jäsenmaista ES käytti asiakohdassa puheenvuoron, jossa korosti teeman merkittävyyttä.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuvan vihan, syrjinnän ja väkivallan torjunta

Neuvosto kävi keskustelun seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuvan vihan, syrjinnän ja väkivallan torjunnasta. Pj. viittasi avaussanoissaan EU:n arvoihin yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys ja korosti samojen oikeuksia kuuluvan kaikille, myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat kohtaavat edelleen vihaa ja syrjintää. Euroopan Unionin perusoikeusviraston (FRA) mukaan joka kolmas kokee syrjintää elämän ydinalueilla kuten työelämä, asuminen ja palveluihin pääsy. 69 % on kokenut kiusaamista, uhkailua tai häirintää. Pj. piti tilannetta kestävämmänä. Poliittista sitoutumista tarvitaan. Pj. viittasi FRA:n tutkimuksiin ja totesi joillain alueilla saavutetun myös edistymistä. Oikeudellinen suoja on parantunut ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat voivat olla avoimempia suuntautuneisuudestaan kuin 5 vuotta sitten.

Komission totesi EU:n edellisen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevan strategian olleen ensimmäinen laatuaan. Komission juuri julkaisema toinen strategia vuosille 2026–2030 on suoraan jatkumoa tälle. Komissio totesi strategian kunnioittavan jäsenmaiden toimivaltaa. Keskeisiä teemoja strategiassa ovat mm. väkivallan vastainen työ, voimaannuttaminen sekä sitoutuminen. Komissio totesi eheytystoimien (conversion therapy) vaarallisuuden. Joissain maissa ne ovat kiellettyjä. Komissio totesi yhdenvertaisuusdirektiivin merkityksen ja toivoi sen etenevän. Komissio kiitti pj. maata aktiivisuudesta yhdenvertaisuusdirektiivin edistämisessä.

Komissio totesi 13 maassa olevan kansalliset seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevat strategiat. Komissio kehotti myös muita maita laatimaan vastaavia strategioita. Komissio totesi myös

ehdotuksensa kasvattaa Agora -ohjelmassa merkittävästi budjettiosuutta liittyen sukupuolittuneeseen väkivaltaan ja sukupuolten tasa-arvoon. (Agora -ohjelmaehdotus sisältää seuraavat osa-alueet: kulttuuri, audiovisuaaliala ja media-ala, perusoikeudet, tasa-arvo ja syrjimättömyys, oikeusvaltioperiaate, kansalaisyhteiskunta, demokraattinen osallistuminen)

Käydyssä keskustelussa asian merkittävyys korostui lähes kaikissa puheenvuoroissa. Komission uusi strategia sai laajan tuen. BE painotti sen tulevan kriittisellä hetkellä ja sen toteuttamiseen tarvitaan kunnianhimoisen ohjelma. Myös ES painotti tätä. Nyt ei tule vaan puhua vaan varmistaa (ensure) asian eteneminen. Keskustelussa todettiin ongelmien olevan edelleen suuria ja toimia tarvittavan niin kansallisella kuin paikallisella tasolla kuten myös EU:ssa. Kansalaisjärjestöjen rooli nousi myös esille puheenvuoroissa (ml. FI). Käsittelyssä olevan yhdenvertaisuusdirektiivin merkitystä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajille korostivat IE, SE, BE, LT, MT, AT, PL, EE ja RO. Maat painottivat direktiivin edistämisen tärkeyttä. Kyseessä on vuodesta 2008 saakka neuvoteltu direktiivi. Komissiolle esitettiin pyyntö, ettei se vetäisi direktiiviehdotusta pois uudessa vuonna 2026 koskevassa työohjelmassaan.

Tiedonlisäyskampanjoiden ja koulutuksen merkitys painottui niin ikään keskustelussa. Esimerkiksi RO ja CY viittasivat poliisille annetun koulutuksen tärkeyteen. CY totesi, että koulutuksen myötä luottamus poliisiin on parantunut ja raportointimäärät ovat kasvaneet. EE korosti terveyssektorin työntekijöiden koulutuksen merkitystä, jotta nämä osaisivat parhaalla mahdollisella tavalla kohdata seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tarpeet.

FI painotti teeman merkittävyyttä ja toivotti komission uuden strategian tervetulleeksi. FI korosti olevan yhteinen vastuamme ylläpitää LGBTQ+ ihmisten oikeuksia ja taata yhdenvertaisuus kaikille. FI kertoi kansallisesta, puhumme teoin -kampanjastaan, joka haastaa yrityksiä, yhteisöjä ja muita toimijoita syrjinnän vastaisiin käytännön tekoihin omissa organisaatioissaan.

Rikosoikeudellisten toimien merkitys liittyen seksuaali- tai sukupuoliseen suuntautuneisuuteen perustuviin viharikoksiin todettiin DE, PL ja CR puheenvuoroissa. Useassa puheenvuorossa nousi esille verkossa tapahtuva vihapuhe. Eheytyshoitojen kiellon tärkeyden totesivat FR ja NL. CY ja SE totesivat syrjinnän olevan myös taloudellinen kysymys. Sen kustannukset ovat suuret.

Keskustelukierroksen viimeisen ja kaikista muista puheenvuoroista poikkeavan puheenvuoron käytti HU. Se korosti maassa olevan kattava lainsäädäntöraami, joka kieltää kaiken syrjinnän ja tarjoaa suojaa kaikille ryhmille. HU totesi perustuslakinsa määrittävän kaksi sukupuolta, miehen ja naisen. Se viittasi aktiivisiin toimiinsa vähemmistöjen suojelemissa ja antoi esimerkkinä poliisin antaman suojelun mielenosoituksissa, joihin ei ollut etukäteen haettua lupaa. HU totesi lopuksi, että heidän lähtökohtanaan on se, että äiti on nainen ja isä on mies.

Neuvostossa koettiin iltapäivällä hienoinen yllätys, kun iltapäivän päätteeksi käsiteltiin HU:n esittämää AOB kohtaa liittyen eurooppalaisen viittomakielen päivän lanseeraamiseen. BE käytti asiakohdassa ensimmäisen puheenvuoron HU esittelypuheenvuoron jälkeen. BE totesi asia merkittävyyden mutta koska ehdotuksen takana on HU, se ei tue ehdotusta johtuen HU:n aamupäivän keskustelussa käyttämästä puheenvuorosta. SE käytti seuraavan puheenvuoron, jossa se totesi diplomaattisesti, ettei tue HU ehdotusta. SE korosti asian tärkeyttä. Se oli ensimmäinen valtio maailmassa, joka vuonna 1981 tunnusti viittomakielen viralliseksi kieleksi. Koska YK:n julistamana kansainvälinen viittomakielen päivä on jo olemassa, 23.9, se ei pidä eurooppalaista viittomakielen päivää tarpeellisena. HU aloitetta tukivat IE, EL, BG, CR, SI ja CY

Vammaisten henkilöiden sosiaalisen osallisuuden edistäminen tukemalla itsenäistä asumista; päätelmien hyväksyminen

Neuvosto hyväksyi päätelmät. ES käytti asiakohdassa teeman merkittävyyttä korostavan puheenvuoron.

Vammaisten oikeuksien edistäminen EU:ssa: haasteet, edistyminen ja tulevaisuuden suunnat.

Neuvosto kävi keskustelun teemasta vammaisten oikeuksien edistäminen EU:ssa: haasteet, edistyminen ja tulevaisuuden suunnat. Puheenjohtajana toiminut ministeri Haetorp Andersen korosti yhdenvertaisuuden yhteiskunnallista merkitystä. Hän myös totesi, ettei sen vaikutusta talouteen ole ymmärretty. Syrjinnällä on selkeä negatiivinen taloudellinen vaikutus. Pj. painotti esittelypuheenvuorossaan yhdenvertaisuusdirektiivin tärkeyttä. Hän totesi, ettei yhdenvertaisuusdirektiivin vaatimaa yksimielisyyttä ole saavutettu 17 vuoden neuvotteluiden aikana. Maailma on muuttunut tuona aikana. Edistymistä on tapahtunut monilla alueilla. EU:ssa on vammaisstrategia, kaikki sen lippulaivahankkeet on käynnistetty. Eurooppalainen vammaiskortti on myös hyvä esimerkki edistyksestä. Edelleen on kuitenkin esteitä. Itseraportoitu syrjintä on kasvussa. Vammaisilla henkilöillä on korkeampi riski köyhyyteen ja syrjäytymiseen. Laitoksissa olevien vammaisten lukumäärä ei ole merkittävästi pienentynyt viime vuosina. Rajoittunut pääsy palveluihin on edelleen iso ongelma.

Komission totesi olevansa sitoutunut vammaisten henkilöiden oikeuksiin. EU:n vammaisstrategian toimeenpano on puolessa välissä. Komissiosta on tulossa uusia aloitteita, joiden myötä edelleen vahvistetaan toimeenpanoa strategian loppukaudeksi 2026–2030. Komissio viittasi myös YK:n vammaisten yleissopimuskomitean EU:lle antamiin suosituksiin, joissa pyydetään strategiaan liittyviä uusia toimia. Kyseinen komitea valvoo, miten YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa YK:n yleissopimusta toimeenpannaan sopimusvaltioissa. EU ja kaikki sen jäsenmaat ovat sopimuksen osapuolia.

Käydyssä keskustelussa teema todettiin erittäin tärkeäksi jäsenmaissa. Esimerkiksi IE:ssä pääministeri johtaa vammaisiin henkilöihin liittyvää työtä. Universaalia, kaikkien ihmisten mahdollisuutta olla osallisena yhteiskunnassa korostettiin.

Useassa puheenvuorossa, aamupäivän tapaan, peräänkuulutettiin syrjimättömyysdirektiivi merkittävyyttä EU-tason toimenä. EU-tason toimien osalta nostettiin esille myös aiemmin hyväksytyt esteettömyysdirektiivi ja eurooppalainen vammaiskortti. Niiden yhdenmukaisen toimeenpanon ja seuran merkittävyys korostui. PT peräsi myös sanktiota, mikäli täytäntöönpanossa ilmenee ongelmia. Useassa puheenvuorossa korostui, että näiden vammaissektorin lainsäädäntöhankkeiden jälkeen keskeinen yhteistyömuoto EU-tasolla on parhaiden käytäntöjen jakaminen (SE, CZ, CR). Subsidiariteetti periaate nousi myös näkökulmana esiin. DE korosti EU:n tulevien aloitteiden osalta olevan keskeistä painottaa vammaispolitiikkojen valtavirtaistamista kaikkiin politiikkoihin. Niin ikään FR painotti valtavirtaistamisen merkitystä EU-tasolla. EU-tason toimien osalta myös EU rahoitusvälineen merkittävyys painottui useassa puheenvuorossa. Komissio vastasi tähän todeten, että EU:n Agora rahoitusehdotuksessa komissio on esittänyt rahoitusta tuplattavaksi.

YK:n vammaisyleissopimuksen toimeenpanon tärkeyttä painotettiin useassa puheenvuorossa ml. FI. FI painotti vammaispolitiikan perustuvan perus- ja ihmisoikeuksiin. Se piti vammaisten osallistumista heitä koskevaan päätöksentekoon tärkeänä. EU tason toimien osalta FI totesi niiden voivan tärkeällä tavalla tukea kansallisia politiikoita. FI myös totesi kansallisen toimivallan huomioimisen tärkeyden ja sen, että jäsenmaiden kansalliset toimet ovat keskenään erilaisia.

EE painotti mm. mielenterveysnäkökulman keskeisyyttä. Digitaalisiin palveluihin pääsy nousi esille NL ja SK puheenvuoroissa. SK myös korosti yhdenvertaisuuden taloudellista merkitystä. IT korosti vammaisten henkilöiden potentiaalinäkökulmaa työelämässä rajoitenäkökulman sijaan. Tähän liittyy mm. hanke, jolla pyritään tukemaan alle 35-vuotiaiden vammaisten nuorten työllistymistä.

Asiakohdan päätöspuheenvuorossa komissio korosti vielä yhdenvertaisuusdirektiivin merkitystä ja työn jatkamista tärkeänä, jotta direktiivin edellyttämä yksimielisyys saavutetaan.

Muut asiat

Asiakohdassa muut asiat otettiin tiedoksi komission raportti yksinkertaistamistoimista, Euroopan tasa-arvoinstituutin raportti liittyen sukupuolistereotypioihin sekä pj. maan informaatio DK:n järjestämistä korkean tason konferensseista ja epävirallisesta ministerikokouksesta.

Suomen edustajat

VSI Laura Rissanen/STM, suurlähettiläs Lauri Hirvonen/EUE, Juuli Hakulinen/STM, Pasi Korhonen/EUE

Asiakirjat

13660/25